

**Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej
im. Zbigniewa Tylewicza w Poznaniu**

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO

“Wybierz pracę, którą kochasz, a nie będziesz musiał pracować nawet przez jeden dzień w swoim życiu.”

Konfucjusz

Koncepcja programu

Koncepcja programu została oparta na Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego. W którym to możemy dojrzeć pewną prawidłowość związaną z faktem, iż dzisiejszy rynek pracy jest związany z ciągłymi zmianami. Na dzień dzisiejszy nie tylko globalizacja gospodarki, postęp informatyczny, wzrastająca ilość informacji dotycząca zawodów i dróg kształcenia, bezrobocie, sytuacja zdrowotna społeczeństwa, ale także wojna na Ukrainie, duża ilość uchodźców czy też inflacja powodują, iż szybkie przystosowanie się do zmian nie jest proste. Wszystkie te zjawiska powodują, iż uczeń Ośrodka kończący edukację w naszej szkole powinien być przygotowany do poruszania się na współczesnym rynku pracy, ale także do funkcjonowania na rynku z osobami z innej kultury społeczno-gospodarczej. Z tego względu Nasi absolwenci muszą zrozumieć, iż bez gotowości do podnoszenia swoich kwalifikacji, ustawicznego kształcenia i dokształcania się, zdobywania nowych umiejętności – nie osiągną swoich celów zawodowo-edukacyjnych.

Patrząc na Naszego absolwenta w kontekście celów, musimy wspomnieć, iż powinien on posiadać umiejętność:

- planowania kariery edukacyjno-zawodowej,
- podejmowania trafnych decyzji,
- dokonywania prawidłowych wyborów.

Musimy uświadamiać uczniom, iż planowanie nie jest jednorazową decyzją. To proces, z którym każdy człowiek styka się już od początku swojej edukacji. Z tego względu profesjonalne poradnictwo zawodowe, jest niezbędnym elementem tworzenia ścieżki edukacyjno-zawodowej. Natomiast doradztwo zawodowe pozwala naszym uczniom odnaleźć umiejętności, kompetencje, zainteresowania.

Zawarte w programie treści są tak skonstruowane, iż oprócz wiedzy teoretycznej pozwalają uczniom poznać świat pracy w sposób praktyczny. Wszystkie metody, sposoby i treści pozwalają na rozwój uczniów specjalnego liceum ogólnokształcącego.

Podczas tworzenia treści programowych skupiono się na budowaniu relacji w grupie, ponieważ jest to umiejętność najbardziej ceniona, a co za tym idzie poszukiwana przez pracodawców.

Aby osiągnąć wszystkie cele, musi dość do współpracy między nauczycielami wszystkich przedmiotów nauczanych i zajęć w Naszym Ośrodku.

Należy pamiętać, że planowanie nie jest i nigdy nie będzie jednorazową decyzją. PLANOWANIE należy do procesu, który obejmuje całe życie człowieka.

Z tego względu profesjonalne poradnictwo zawodowe i działania z zakresu preorientacji i orientacji zawodowej są niezbędne w kształtowaniu przyszłej kariery zawodowej. Skuteczne poradnictwo zawodowe wzmacnia poczucie wartości młodych ludzi, co pozwala im trafniej określać swoje umiejętności, kompetencje oraz zainteresowania.

Działania doradcze w takich instytucjach, jak szkoła - zakładają aktywną współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego takich jak: Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, US, MOPR, Ochotnicze Hufce Pracy w tym: Młodzieżowe Centra Kariery oraz Mobilne Centra Informacji; Powiatowe Urzędy Pracy oraz Wojewódzkim Urzędem Pracy. Należy pamiętać także o ścisłej współpracy w tym zakresie z rodzicami uczniów, gdyż są oni pierwszymi nieprofesjonalnymi doradcami zawodowymi własnych dzieci oraz o najbliższej rodzinie i środowisku lokalnym.

Wszystkie działania np.:

- lekcje,
- warsztaty,
- zajęcia rewalidacyjne,
- testy, zabawy, gry,
- diagnozy,
- Tydzień Zawodowców,
- prelekcje z zaproszonymi gośćmi w tym pracującymi rodzicami,

w zakresie doradztwa zawodowego wobec uczniów, a co za tym idzie zbieraniem przez niego informacji oraz umiejętności związanych z planowaniem dalszej edukacji i kariery zawodowej, pomogą zaplanować dalszą przyszłość zawodową. Mogą to zrobić poprzez próbę nauczania uczniów odpowiedzialnych i przemyślanych decyzji. Jednocześnie pokażą im oraz przygotowują do roli pracownika.

Wewnątrzszkolny program doradztwa zawodowego zawiera działania, które prowadzi szkoła. W jego skład wchodzi wszelkiego rodzaju działania, które organizuje ta instytucja w ramach przygotowania młodych ludzi do zaplanowania dalszej ścieżki edukacyjnej oraz wyboru zawodu.

Jednocześnie precyzuje zadania, formy oraz metody pracy szkolnego doradcy zawodowego, nauczycieli przedmiotów, pedagoga oraz dyrekcji szkoły w ramach rocznych planów działania szkoły.

WSDZ pozwala uczniom nabyć odpowiednią wiedzę oraz umiejętności, które są niezbędne do zapoznania się z:

- posiadanymi predyspozycjami zawodowymi,
- współczesnym rynkiem pracy,

- zasadami panującymi na rynku pracy,
- możliwościami i metodami zaplanowania kariery edukacyjno-zawodowej,

1. Założenia wewnątrzszkolnego systemu

Główne założenie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego:

- WSDZ to celowe, systematyczne i zaplanowane działania podejmowane przez szkołę,
- placówka realizuje koncepcję uczenia się i dokształcania przez całe życie od przedszkola do szkoły policealnej,
- działania realizowane są w sposób spójny zgodnie z programem realizacji na każdy rok szkolny,

2. Ogólne cele kształcenia w doradztwie zawodowym

Celem ogólnym doradztwa zawodowego jest przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery oraz podejmowania i dokonywania zmian decyzji edukacyjnych i zawodowych, uwzględniających poznawanie własnych zasobów oraz analizę informacji na temat rynku pracy i systemu edukacji.

Cel ogólny orientacji zawodowej w klasach 0 – III SP:

- wstępne zapoznanie z różnorodnością zawodów na rynku pracy;
- pobudzanie i rozwijanie zainteresowań, pasji i uzdolnień;
- rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji.

Cel ogólny orientacji zawodowej w klasach IV – VI SP:

- poznawanie własnych zasobów;
- zapoznanie uczniów w wybranymi zawodami i rynkiem pracy;

- kształtowanie pozytywnych i proaktywnych postaw wobec pracy i edukacji;
- stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji.

Cel ogólny doradztwa zawodowego w klasach VII – VIII SP:

- przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania kariery;
- wspieranie w procesie podejmowania świadomych i samodzielnych decyzji edukacyjnych i zawodowych uwzględniających znajomość własnych zasobów, uzdolnień i predyspozycji;
- informacja na temat rynku pracy i systemu edukacji w Polsce (oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych, zasady rekrutacji, terminarz rekrutacyjny, źródła informacji edukacyjnych i zawodoznawczych);

Cel ogólny doradztwa zawodowego w klasach przysposabiających do pracy:

- wyposażenie uczniów w wiedzę na temat możliwości dalszego funkcjonowania w społeczeństwie i środowisku pracy.

Cel ogólny doradztwa zawodowego w klasach licealnych:

- wyposażenie uczniów w wiedzę na temat możliwości dalszego funkcjonowania w społeczeństwie
- poznawanie samego siebie,
- analiza informacji na temat systemu edukacji i rynku pracy,

Cel ogólny doradztwa zawodowego w klasach szkoły branżowej:

- wyposażenie uczniów w wiedzę na temat możliwości dalszego funkcjonowania w środowisku pracy.
- poznawanie samego siebie,
- analiza informacji na temat systemu edukacji i rynku pracy,
- poszerzanie własnej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych,

Cel ogólny doradztwa zawodowego w klasach szkoły policealnej:

- wyposażenie uczniów w wiedzę na temat możliwości dalszego funkcjonowania w społeczeństwie i środowisku pracy.
- kształtowanie gotowości do wejścia na rynek pracy,
- rozwijanie umiejętności uczenia się przez całe życie,

Działania związane z doradztwem zawodowym powinny być realizowane m.in. z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), co zwiększy atrakcyjność zajęć i jednocześnie usprawni kompetencje kluczowe uczniów. Ponadto dynamicznie rozwijający się obszar ICT wymaga zarówno od prowadzących, jak i uczniów wdrażania idei całościowego uczenia się. Tym samym stosowane techniki pracy stają się środkiem do realizacji jednego z celów działań związanych z doradztwem zawodowym i zwiększenia ich efektywności.

3. Cele szczegółowe doradztwa zawodowego

Cele szczegółowe względem uczniów:

- poznanie siebie i kształtowanie umiejętności analizy swoich mocnych i słabych stron;

- kształtowanie umiejętności rozpoznawania zasobów osobistych oraz wykorzystania swoich talentów i potencjału;
- poszerzanie umiejętności planowania i zarządzania swoim czasem;
- kształcenie umiejętności pracy w zespole;
- kształcenie umiejętności prezentowania swojej wiedzy i umiejętności;
- przygotowanie do radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych: egzamin, adaptacja do nowych warunków, poszukiwanie pierwszej pracy;
- rozpoznanie swoich możliwości i ograniczeń w zakresie zadań zawodowych;
- kształtowanie pozytywnych postaw wobec pracy;

- kształcenie umiejętności zdobywania informacji na temat różnych grup zawodowych, charakterystyki pracy, oczekiwań pracodawców i przeciwwskazań zawodowych;
- poznanie aktualnego rynku pracy, oczekiwań pracodawców oraz możliwości zatrudnienia na lokalnym, krajowym i międzynarodowym rynku pracy;
- kształcenie umiejętności autoprezentacji;
- poznanie reguł związanych z rynkiem pracy osób z niepełnosprawnością;
- poznanie struktury systemu kształcenia w Polsce;
- kształcenie umiejętności pozyskiwania informacji o ofertach edukacyjnych, źródłach zawodoznawczych;
- poznanie zasad rekrutacji do szkół programowo wyższych;
- przygotowanie do wyzwań współczesnego świata, elastyczność i otwartość na zmiany kwalifikacji zawodowych, zawody przyszłości;
- kształcenie umiejętności przygotowania dokumentów rekrutacyjnych, aplikacyjnych;
- poznanie instytucji wspomagających planowanie ścieżki edukacyjno- zawodowej oraz umiejętność korzystania z ich pomocy.

Cele szczegółowe względem nauczycieli, to:

- tworzenie szkolnej bazy środków informacyjno- dydaktycznych z zakresu doradztwa zawodowego;
- utworzenie i zapewnienie ciągłości działań w ramach WSDZ;
- rozpoznawanie, dostrzeganie potrzeb i zasobów uczniów;
- wspieranie i rozwijanie talentów, zainteresowań i zdolności uczniów;
- wspieranie uczniów w procesie wyboru przyszłej ścieżki edukacyjno-zawodowej;

- wspieranie rodziców w procesie doradczym, udzielanie informacji lub kierowanie do specjalistów;
- włączanie placówek, instytucji i zakładów pracy w realizowane w szkole doradztwo zawodowe.

Cele szczegółowe względem rodziców, to:

- przedstawienie struktury kształcenia w systemie ponadpodstawowym;
- prezentacja założeń pracy doradczej szkoły na rzecz ucznia;
- zapoznanie rodziców uczniów klas VIII SP z ofertą szkół ponadpodstawowych, zasadami i terminarzem rekrutacji;
- zapoznanie z instytucjami wspierającymi rodzica w procesie wychowawczym;
- przedstawienie informacji o zawodach, zawodach przyszłości oraz możliwości zatrudnienia na lokalnym i krajowym rynku pracy;
- przedstawienie możliwości zatrudnienia na otwartym rynku pracy osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz innych form pracy (Zakłady Pracy Chronionej, Warsztaty Terapii Zajęciowej);

4. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizują podstawę programową kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym oraz podstawę programową kształcenia zawodowego w szkole branżowej i policealnej. Mogą osiągnąć wymagania ich wymagania, jednak potrzebują dostosowania warunków kształcenia do swoich możliwości psychofizycznych i tempa uczenia się. Wiąże się to z właściwym doбором metod, środków i form pracy.

Od nauczyciela działania te wymagają poświęcenia więcej czasu uczniom z SPE.

Do ogólnych sposobów osiągnięcia celów kształcenia i wychowania należy zaliczyć:

- wydłużenie czasu pracy,
- zmienne formy aktywności,
- dzielenie materiału nauczania na mniejsze partie,
- zmniejszenie liczby zadań do wykonania,
- zwiększenie liczby powtórzeń materiału,
- różnicowanie trudności zadań do samodzielnego rozwiązania,

- powtarzanie reguł obowiązujących w klasie, jasne wyznaczanie granic i egzekwowanie ich przestrzegania.

Szczegółowe sposoby pracy z uczniami:

a. z wadą słuchu:

- zapewnienie prawidłowych warunków akustycznych (np. eliminacja pogłosu),
- posadzenie blisko nauczyciela,
- dostosowanie sposobu komunikacji, np. stanąć bliżej, mówić z odpowiednim natężeniem głosu, korzystać z mikrofonu i nagłośnienia (zwłaszcza podczas wykładów i pokazów),
- w ćwiczeniach dotyczących np. montażu filmów wyposażyć ucznia w słuchawki wysokiej jakości,

b. z wadami wzroku:

- wyposażenie stanowiska komputerowego w monitor o dużej przekątnej,
- dostosowanie rozdzielczości monitora,
- dostosowanie Centrum ułatwień dostępu systemu Windows,
- posadzenie blisko tablicy multimedialnej (ekranu),
- w czasie pokazów i ćwiczeń z wykorzystaniem rzutnika – dostosowanie jego ustawień (jasność, kontrast),

c. z ADHD:

- posadzenie z dala od okna (ograniczenie możliwości rozpraszania uwagi),
- ograniczenie bodźców dzięki zmniejszeniu zasobu przedmiotów stanowiących wyposażenie stanowiska, ograniczenie materiałów i pomocy dydaktycznych (np. wydruków),

d. z zespołem Aspergera lub autyzmem:

- nienarażanie na zbyt dużo bodźców dźwiękowych,
- zachowanie właściwego dystansu,
- zastosowanie odpowiednich form i metod pracy edukacyjno-zawodowe,

e. z niepełnosprawnością ruchową:

- zapewnienie odpowiedniego stanowiska pracy (np. miejsce na wózek, kule),
- ustawienie pozostałych stanowisk w sposób zapewniający swobodę poruszania się,

f. z epilepsją:

- zapewnienie możliwości odpoczynku (po przebytych ataku lub w celu jego zapobieganie),
- unikanie silnych bodźców dźwiękowych lub świetlnych,

- dostosowanie częstotliwości odświeżania ekranu,
- w czasie pokazów z wykorzystaniem rzutnika – dostosowanie oświetlenia, eliminacja migania światła,
- g. z zaburzeniami komunikacji:
- używanie języka alternatywnego, którym posługuje się uczeń,
- przekazanie materiałów dydaktycznych i ćwiczeń w formie wydruków, nagrań audio lub wideo,
- h. ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:
- dostosowanie materiałów dydaktycznych,
- różnicowanie trudności ćwiczeń i sprawdzianów,
- angażowanie do pracy w grupie,
- i. z zaburzeniami zachowania:
- stosowanie pracy w małych grupach,
- organizowanie dodatkowych zajęć wyrównawczych,
- uwzględnianie deficytu rozwojowego ucznia.

5. Zespół ds. doradztwa zawodowego

Osobą odpowiedzialną za realizację Wewnętrznego Systemu Doradztwa Zawodowego jest Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego.

Osobami odpowiedzialnymi za realizację doradztwa zawodowego w naszej szkole są:

- dyrektor szkoły, wicedyrektorzy
- szkolny doradca zawodowy,
- wychowawcy klas,
- pedagodzy,
- psychologowie,
- nauczyciel biblioteki,
- nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej
- nauczyciele przedmiotowi,
- inni nauczyciele,
- inne osoby wspomagające działania doradcze,

Realizatorami WSDZ są:

- szkolny doradca zawodowy,
- wychowawcy klas,
- wychowawcy świetlicy,
- nauczyciele,
- nauczyciel biblioteki,
- rodzice,

Wspólne planowanie działań systemowych przez specjalistów i nauczycieli, pozwoli podzielić się poszczególnymi zadaniami adekwatnie do posiadanej przez nich wiedzy, doświadczeń, kompetencji w obszarze wychowania, przedsiębiorczości, doradztwa i orientacji zawodowej.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego jest częścią planu wychowawczego szkoły i jest realizowany w szkole w ciągu roku szkolnego.

Natomiast **ADRESATAMI** projektu są:

- uczniowie i słuchacze Ośrodka,
- ich rodzice,
- nauczyciele,

6. Metody i formy pracy doradczej

1. Metody:

- metody aktywizujące;
- metody plastyczne;
- metody audiowizualne (wykorzystanie Internetu jako narzędzia do zdobywania informacji, programy i prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne i zawodoznawcze);
- gry, zabawy, konkursy;
- dyskusje, pogadanki.

2. Formy pracy adresowane do uczniów:

- lekcje wychowawcze;
- lekcje przedmiotowe;
- rozmowy doradcze;
- zajęcia indywidualne i konsultacje;
- wycieczki zawodoznawcze;
- praca z Internetem (poradnictwo, baza danych, źródło informacji);
- praca z informatorami o zawodach;
- wycieczki do szkół zawodowych;
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów;
- konkursy zawodoznawcze.

7. Działania doradcze

Działania kierowane do uczniów:

- konsultacje indywidualne, porady, udzielanie wskazówek,
- zajęcia grupowe realizujące treści programowe związanych tematycznie z obszarami:
 - poznawanie siebie i własnych zasobów;
 - świat zawodów i rynek pracy;
 - rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie;
- planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno- zawodowych;
- udostępnianie publikacji/literatury z zakresu doradztwa zawodowego,

- praca z informatorami o zawodach,
- projekcje filmów o tematyce zawodoznawczej,
- umieszczanie informacji edukacyjnych i zawodowych, np. na stronie internetowej,
- aktywne uczestniczenie w procesie rozwojowym ucznia,
- tworzenie treści programowych przedmiotu o aspekty zawodoznawcze,
- motywowanie do nauki poprzez prezentację różnych technik uczenia się,
- motywowanie do rozwoju zainteresowań edukacyjnych,
- zachęcanie do udziału w konkursach przedmiotowych nie tylko uczniów z najlepszymi osiągnięciami,
- pomoc w tworzeniu profilu przedmiotowego ucznia (wskazówki na temat uczenia się pod kontem - porażki, sukcesy),
- rekomendacje dotyczące dalszego kształcenia,
- nastawienie na odkrywanie potencjału ucznia i udzielanie wskazówek potrzebnych do jego realizacji,
- rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji oraz ich realizacji,
- rozwijanie i umacnianie poczucia odpowiedzialności za własny rozwój edukacyjny i zawodowy,
- rozwijanie aktywnej postawy wobec przemian zachodzących na rynku pracy
 - otwartość i gotowość na zmiany: w tym również zmiany pracy i profesji w ciągu kariery zawodowej,
- wdrażanie do idei kształcenia ustawicznego, Działania kierowane do rodziców/opiekunów prawnych uczniów:
- systematyczne przekazywanie wiedzy o dziecku, jego umiejętnościach, zdolnościach, zainteresowaniach,
- organizowanie spotkań doradczych,
- udostępnianie publikacji/literatury z zakresu doradztwa zawodowego,
- wspieranie w działaniach doradczych:
 - organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych - online - dotyczących wspierania dziecka w wyborze szkoły, wymagań rekrutacyjnych do szkół ponadpodstawowych,
 - przesyłanie informacji na temat wspierania dziecka w wyborze szkoły, wymagań rekrutacyjnych do kształcenia,
- wspieranie rodziców w motywowaniu dziecka do nauki,
- motywowaniu do świadomego podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowej,
- udzielanie informacji edukacyjnej i zawodowej:
 - spotkania indywidualne (online) dotyczące:
 - oferty szkół,
 - sytuacja na rynku pracy,

- oczekiwań pracodawców,
- przedstawianie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy,
- udostępnianie informacji na temat zawodów,
- praca z rodzicami uczniów:
 - o specyficznych potrzebach edukacyjnych,
 - z problemami zdrowotnymi, emocjonalnymi, społecznymi,
- włączanie rodziców do działań informacyjnych i doradczych szkoły,

Działania kierowanych do nauczycieli:

- uświadamianie nauczycielom konieczności realizowania programu WSDZ na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego,
- umożliwianie udziału w projektach, kursach i szkoleniach związanych z obszarem doradztwa zawodowego wymiana doświadczeń, baza wiedzy,
- wspieranie w działaniach doradczych poprzez:
 - organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych,
 - udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami:
 - wzbogacanie warsztatu pracy o nowoczesne środki przekazu informacji: np. programy komputerowe, filmy zawodoznawcze,
- udzielanie wskazówek nauczycielom do przygotowania zajęć z zakresu doradztwa zawodowego,
- współprowadzenie zajęć o charakterze doradczym zgodnie z zapotrzebowaniem nauczycieli,
- określenie celów i najważniejszych zadań do realizacji w ramach WSDZ (jako element składowy Programu Wychowawczego Szkoły),
- współpraca z Radą Pedagogiczną w zakresie tworzenia i zapewnienia systematyczności działań w ramach WSDZ,
- tworzenie doradczej bazy informacyjnej - biblioteka, zasoby elektroniczne, programy komputerowe, filmy o zawodach, filmy o wyborze zawodu,

Działania kierowane do osób odpowiedzialnych za realizację WSDZ:

- koordynacja działań realizowanych w ramach WSDZ,
- rozdysponowanie i monitorowanie wykonania przydzielonych zadań,
- bieżące konsultowanie realizacji zadań, spraw z realizatorami i beneficjentami WSDZ,
- ewaluacja realizacji programu w danym roku szkolnym:
 - czas, metody i techniki ewaluacji określa Rada Pedagogiczna:
 - przeprowadzenie ankiet ewaluacyjnych wśród beneficjentów,
 - badania losów absolwentów – przy współpracy z nauczycielami i wychowawcami,

- monitorowanie poziomu efektywności dotyczącego realizacji zagadnień zawodoznawczych w ramach poszczególnych przedmiotów szkolnych,
- rozmowy indywidualne,
- zbieranie wskazówek, pomysłów od realizatorów i beneficjentów dotyczących możliwości udoskonalenia WSDZ,

8. Treści

1. Treści programowe z zakresu preorientacji i orientacji zawodowej dla klas 0 i I- III Szkoły Podstawowej

Poznanie siebie.

Uczeń:

- opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
- podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wynikło dla niego i dla innych.

Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
- opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;

- omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.

Uczeń:

- uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno- zawodowych.

Uczeń:

- opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
- planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

2. Treści programowe z zakresu orientacji zawodowej dla klas IV - VI Szkoły Podstawowej

Poznawanie własnych zasobów.

Uczeń:

- określa własne zainteresowania i uzdolnienia oraz kompetencje;

- wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;
- podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość;
- prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia wobec innych osób z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady zawodów charakterystycznych dla poszczególnych grup, opisuje różne ścieżki ich uzyskiwania oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach;
- opisuje, czym jest praca i jakie ma znaczenie w życiu człowieka;
- podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe;
- posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.

Uczeń:

- wskazuje różne sposoby zdobywania wiedzy, korzystając ze znanych mu przykładów oraz omawia swój indywidualny sposób nauki;
- wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;
- samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno- zawodowych.

Uczeń:

- opowiada o swoich planach edukacyjno-zawodowych;
- planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio lub pośrednio z jego osobą.

3. Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas VII - VIII Szkoły Podstawowej:

Poznanie własnych zasobów.

Uczeń:

- określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe);
- wraz z rodzicami dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno - zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, ocen innych osób oraz innych źródeł;
- rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno- zawodowych;
- rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji;
- określa własną hierarchię wartości i potrzeb.

Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania;

- porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;
- wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy;
- wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową;
- dokonuje autoprezentacji;
- charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym instytucje rynku pracy

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.

Uczeń:

- analizuje oferty szkół ponadpodstawowych pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół ponadpodstawowych w kontekście rozpoznania własnych zasobów;
- charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej;
- określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno- zawodowych.

Uczeń:

- dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno- zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;
- określa cele i plany edukacyjno- zawodowe, uwzględniając własne zasoby;

- identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy;
- planuje ścieżkę edukacyjno- zawodową, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów.

4. Treści do realizacji w Szkole Przysposabiającej do Pracy:

Uczeń:

- uczy się wskazywania swoich mocnych i słabych stron w sytuacji pracy,
- określa swoje preferencje, zainteresowania,
- poznaje znaczenie pracy w życiu człowieka,
- poznaje zawody i czynności zawodowe,
- doskonali umiejętność posługiwania się komputerem,
- uczy się czynności pracy na konkretnych stanowiskach (na miarę możliwości szkoły),
- zna podstawowe zasady BHP,
- kształci umiejętność współpracy,
- poznaje prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy,
- potrafi poradzić sobie w sytuacjach trudnych.

5. Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas liceum:

Poznawanie Własnych Zasobów:

- Uczeń potrafi dokonać autoanalizy swoich predyspozycji, zainteresowań i umiejętności, co umożliwia mu świadome planowanie ścieżki zawodowej.
- Uczeń zna swoje możliwości i ograniczenia w kontekście zdrowia i wykonywania zadań zawodowych.
- Uczeń jest świadomy swoich wartości oraz ich wpływu na wybory zawodowe.
- Uczeń określa własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką zawodową.

Świat Zawodów i Rynek Pracy:

- Uczeń potrafi analizować i interpretować informacje o rynku pracy, co ułatwia mu podejmowanie świadomych decyzji zawodowych.
- Uczeń zna różne formy zatrudnienia i potrafi przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej oraz sporządzić odpowiednie dokumenty aplikacyjne.
- Uczeń rozumie znaczenie i możliwości odbycia stażu zawodowego oraz zakładania własnej działalności gospodarczej.
- Uczeń porównuje własne zasoby ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy
- Uczeń określa znaczenie i wskazuje możliwości różnych form aktywizacji zawodowej;

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie:

- Uczeń potrafi korzystać z różnych źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia oraz zna korzyści z uczenia się przez całe życie.
- Uczeń jest świadomy możliwości kontynuowania nauki oraz roli kompetencji kluczowych w dalszym kształceniu i pracy zawodowej.
- Uczeń potrafi przygotować się do podjęcia roli studenta i jest świadomy znaczenia adaptacji do życia studenckiego.
- Uczeń korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego:

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych:

- Uczeń ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania ścieżki edukacyjno – zawodowej;
- Uczeń sporządza Indywidualny Plan Działania (IPD);

- Uczeń planuje różne warianty ścieżek edukacyjno - zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- Uczeń dokonuje wyboru dalszej drogi edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi;

6. Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas szkoły branżowej I stopnia:

Poznanie Własnych Zasobów:

- Uczeń potrafi dokonać autoanalizy swoich predyspozycji, zainteresowań i umiejętności, co umożliwia mu świadome planowanie ścieżki zawodowej.
- Uczeń zna swoje możliwości i ograniczenia w kontekście zdrowia i wykonywania zadań zawodowych.
- Uczeń jest świadomy swoich wartości oraz ich wpływu na wybory zawodowe.
- Uczeń określa własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką zawodową.

Świat Zawodów i Rynek Pracy:

- Uczeń potrafi analizować i interpretować informacje o rynku pracy, co ułatwia mu podejmowanie świadomych decyzji zawodowych.
- Uczeń zna różne formy zatrudnienia i potrafi przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej oraz sporządzić odpowiednie dokumenty aplikacyjne.
- Uczeń rozumie znaczenie i możliwości odbycia praktyk zawodowych oraz zakładania własnej działalności gospodarczej.
- Uczeń porównuje własne zasoby z potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy
- Uczeń określa znaczenie i wskazuje możliwości różnych form aktywizacji zawodowej;

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie:

- Uczeń potrafi korzystać z różnych źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia oraz zna korzyści z uczenia się przez całe życie.

- Uczeń jest świadomy możliwości kontynuowania nauki oraz roli kompetencji kluczowych w dalszym kształceniu i pracy zawodowej.
- Uczeń potrafi przygotować się do podjęcia roli studenta i jest świadomy znaczenia adaptacji do życia studenckiego.
- Uczeń korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego:

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych:

- Uczeń ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania ścieżki edukacyjno – zawodowej;
- Uczeń sporządza Indywidualny Plan Działania (IPD);
- Uczeń planuje różne warianty ścieżek edukacyjno - zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- Uczeń dokonuje wyboru dalszej drogi edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi;

6. Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas szkoły policealnej:

Poznanie Własnych Zasobów:

- Słuchacz potrafi dokonać autoanalizy swoich predyspozycji, zainteresowań i umiejętności, co umożliwia mu świadome planowanie dalszej ścieżki zawodowej.
- Słuchacz zna swoje możliwości i ograniczenia w kontekście zdrowia i wykonywania zadań zawodowych.
- Słuchacz jest świadomy swoich wartości oraz ich wpływu na wybory zawodowe.
- Słuchacz określa własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką zawodową.

Świat Zawodów i Rynek Pracy:

- Słuchacz potrafi analizować i interpretować informacje o rynku pracy, co ułatwia mu podejmowanie świadomych decyzji zawodowych.
- Słuchacz zna różne formy zatrudnienia i potrafi przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej oraz sporządzić odpowiednie dokumenty aplikacyjne.

- Słuchacz rozumie znaczenie i możliwości odbycia stażu zawodowego oraz zakładania własnej działalności gospodarczej.
- Słuchacz porównuje własne zasoby ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy
- Słuchacz określa znaczenie i wskazuje możliwości różnych form aktywizacji zawodowej w tym wolontariatu;

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie:

- Słuchacz potrafi korzystać z różnych źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia oraz zna korzyści z uczenia się przez całe życie.
- Słuchacz jest świadomy roli kompetencji kluczowych w dalszym kształceniu i pracy zawodowej.
- Słuchacz potrafi przygotować się do podjęcia roli studenta i jest świadomy znaczenia adaptacji do życia studenckiego.
- Słuchacz korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego:

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych:

- Słuchacz ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania ścieżki edukacyjno – zawodowej;
- Słuchacz sporządza Indywidualny Plan Działania (IPD);
- Słuchacz planuje różne warianty ścieżek edukacyjno - zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- Słuchacz dokonuje wyboru dalszej drogi edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi;

Cel ogólny i cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego są spójne z celami kształcenia ogólnego w specjalnym: przedszkolu, szkole podstawowej, szkole przysposabiającej do pracy, liceum ogólnokształcącym, szkole branżowej I stopnia i szkole policealnej. Cele uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego i zadania szkoły oraz cele edukacji poszczególnych przedmiotów (podstaw przedsiębiorczości, wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego, języka angielskiego itp...) co umożliwia realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych oraz innych zajęciach, wspomagających uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

9. Przewidywane efekty podejmowanych działań

Realizacja założonego programu działań z zakresu WSDZ w szkołach Ośrodka umożliwi dzieciom i młodzieży osiągnięcie znaczących efektów edukacyjnych w prawidłowym wyborze zawodu i szkoły. Następstwem realizacji tego programu jest również pomoc rodzinie w wypełnianiu przez nią podstawowych obowiązków społecznych, czyli w wychowywaniu i kształtowaniu określonych postaw i zachowań, w szczególności związanych z właściwym planowaniem Kariery Edukacyjno-Zawodowej.

W związku z powyższym, uczniowie będą umieli określić (opisać):

- **różne zawody** (siebie w relacji zawodowej, swój zawód w grupie zawodowej, charakterystykę swojego zawodu i pokrewnych zawodów oraz źródła informacji o zawodach),
- **swoją osobowość** (szczególnie w zakresie silnych cech, na których będzie mógł oprzeć swoją przyszłość, a jednocześnie dokonać właściwej samooceny własnych możliwości psychofizycznych celem podjęcia prawidłowej decyzji zawodowej),
- **ścieżki kształcenia ponadpodstawowego oraz rynek pracy** (program edukacyjny w wybranej szkole, możliwości ustawicznego kształcenia się oraz regionalny i ogólnopolski rynek pracy),
- **poziom zdobytej wiedzy, sprawności w aktywnym i samodzielnym rozwiązywaniu sytuacji edukacyjno-zawodowych.** Efektem końcowym realizacji programu jest przygotowanie absolwenta do ukształtowania orientacji zawodowej, umożliwiającej aktywne funkcjonowanie na krajowym i unijnym rynku pracy. Planowane metody i formy oceny założonych efektów programu Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego powinny być objęte monitoringiem działań w zakresie pracy z nauczycielami, uczniami i ich rodzicami.

10. Przewidywane rezultaty

W zakresie wiedzy uczeń:

- posługuje się pojęciami związanymi z tematyką rynku pracy, kwalifikacji zawodowych;
- identyfikuje swoje możliwości psychofizyczne i predyspozycje zawodowe;
- wyjaśnia zależności pomiędzy zainteresowaniami a wyborem zawodu;
- wymienia umiejętności niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w różnych rolach zawodowych i społecznych.

W zakresie umiejętności uczeń:

- rozwija swoje zainteresowania;
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną z zakresu doradztwa zawodowego, aby trafnie określić swe predyspozycje, zdolności, umiejętności;
- samodzielnie lub z pomocą doradcy planuje dalszą ścieżkę rozwoju edukacyjno--zawodowego.

W zakresie kompetencji społecznych uczeń:

- skutecznie współpracuje z kolegami w zespole/na praktykach;
- rozwiązuje konflikty powstające podczas pracy zespołowej.

11. Ewaluacja programu

Efektem ewaluacji powinno być doskonalenie programu służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, potrzeb szkoły lub lokalnego rynku pracy. Realizacja programu powinna być na bieżąco monitorowana. Wskazane jest, by osoba realizująca program ewaluowała swoją pracę poprzez pozyskiwanie od uczniów informacji na temat przydatności poruszanych zagadnień i sposobu prowadzenia zajęć.

Ewaluacja będzie obejmowała kilka kluczowych etapów i metod:

1. Ankiety Ewaluacyjne

- ankiety dla uczniów
- ankiety dla rodziców
- ankiety dla nauczycieli i specjalistów

2. Analiza dokumentacji i frekwencji

- analiza dzienników zajęć:

3. Obserwacje i wywiady

- obserwacje zajęć doradczych
- wywiady indywidualne i grupowe

4. Analiza wyników edukacyjnych i zawodowych

- śledzenie losów absolwentów
- analiza wyników egzaminów zawodowych

5. Sprawozdanie i rekomendacje

- przygotowanie sprawozdania rocznego

12. Przepisy prawa polskiego dotyczące doradztwa zawodowego

Podstawy prawne związane z realizacją WSDZ w szkole zostały zawarte w następujących dokumentach:

- Rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. z 2019r. poz.325) ze zmianami
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j. t. dz. u. z 2025 r. poz. 881)
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t.j. dz.u. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół. (Dz. U. z 2024 r. poz. 781).

- Rozporządzenie MEN z dnia 25 lipca 2025r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej ([Dz.U. 2025 poz. 1052](#)) z późniejszymi zmianami.
- Obwieszczenie MEN z dnia 25 lipca 2023r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach ([Dz.U. 2023 poz. 1798](#)).
- Rozporządzenie MEN z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309).
- Rozporządzenie MEN z 10 listopada 2023r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. 2023 r. poz. 2499)

13. Spis instytucji do współpracy w ramach realizacji WSDZ

1. Ochotniczy Hufiec Pracy w tym:- Młodzieżowe Centrum Kariery- Mobilne Centrum Kariery
2. Powiatowy Urząd Pracy
3. Wojewódzki Urząd Pracy
4. Poradnia psychologiczno-pedagogiczna
5. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce
6. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
7. Biblioteka pedagogiczna
8. Urząd Skarbowy
9. Ośrodek doskonalenia nauczycieli
10. Kuratorium oświaty
11. Pracodawcy i przedsiębiorcy w środowisku lokalnym
12. Organizacje pozarządowe (np. CREO)

- 13. Inne szkoły i uczelnie
- 14. Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu
- 15. Centrum Wolontariatu Senioralnego

14. Załączniki

- **Załącznik nr 1 Program doradztwa zawodowego w szkole podstawowej**
- **Załącznik nr 2 Program doradztwa zawodowego dla szkoły przysposabiającej do pracy**
- **Załącznik nr 3 Program WSDZ**
- **Załącznik nr 4 Program doradztwa zawodowego dla specjalnego liceum ogólnokształcącego**
- **Załącznik nr 5 Program doradztwa zawodowego dla specjalnej szkoły branżowej I stopnia**
- **Załącznik nr 6 Program doradztwa zawodowego dla specjalnej szkoły policealnej**